MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF

LORRAINE SCHEMBRI ORLAND

Seduta tat-12 ta' Marzu, 2015

Rikors Numru. 73/2014

Dr Joseph Zammit Tabona u Raffaella Zammit Tabona

vs

1. **Direttur Generali tal-Qrati tal-Gustizzja**

2. **Direttur tal-Qrati Civili u Tribunali**

3. **L-Avukat Generali tar-Repubblika**

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ir-rikors Kostituzzjonali ta' Joseph Zammit Tabone (KI 122328M) et datat 31 ta' Ottubru 2014 fejn espona: -

Illi permezz ta' sentenza tas-6 ta' Ottubru 2009 moghtija minn l-Onorabbli Qorti tal-Appell ("is-Sentenza") fil-kawza fl-ismijiet "Dr Joseph Zammit Tabona u martu May Zammit Tabona u b'digriet tat-12 ta' Ottubru 2006 il-kawza kompliet f'isem Raffaella Zammit Tabona u Dr Joseph Zammit Tabona flok May Zammit Tabona li mietet waqt li kienet miexja l-kawza vs Charles *sive* Charlie Saliba" Appell Civili 1196/2000 ("il-Kawza") l-appell intavolat mill-konvenut Charles *sive* Charlie Saliba ("il-Konvenut") gie michud u s-sentenza appellata u cioe` dik moghtija mill-Onorabbli Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-4 ta' Marzu 2008 giet konfermata u b'hekk l-esponenti gew dikjarati kredituri tal-Konvenut fis-somma ta' €130,441.42 bl-imghax skont kif mitlub fl-att tac-citazzjoni u bl-ispejjez (kopja tas-Sentenzi hawn annessi u mmarkat Dokument 'A' u 'B' rispettivament);

Illi fil-11 ta' Frar 2013, l-esponenti ipprezentaw rikors fil-Prim Awla tal-Qorti Civili permezz ta' liema talbu, in esekuzzjoni tas-sentenza, illi din l-Onorabbli Qorti joghgobha tordna l-bejgh in subbasta tan-numru ta' propjeta`jiet specifikati fl-imsemmi rikors ("ir-Rikors ghas-Subbasta"), okkorrendo wara l-hatra ta' perit sabiex jirtira l-istess propjeta`jiet u b'hekk tiffissa l-gurnata, hin u lok meta dan ghandu jsehh taht dawk il-provvedimenti kollha li din l-Onorabbli Qorti joghgobha timponi (kopja tar-Rikors ghas-Subbasta anness u mmarkat Dokument 'C');

Illi b'digriet moghti mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fit-13 ta' Frar 2013 it-talba tal-esponenti fir-Rikors ghas-Subbasta giet milqugha u gie ordnat il-bejgh bl-irkant tal-propjeta`jiet imsemmija fl-istess rikors appartenti lill-Konvenut (kopja tad-Digriet anness u mmarkat Dokument "D");

Illi fit-8 ta' April 2013 gie pprezentat fil-Prim' Awla tal-Qorti Civili rikors mill-Konvenut Charles *sive* Charlie Saliba fl-atti tas-subbasta fuq indikata ("ir-rikors ghat-twaqqif tas-subbasta") permezz ta' liema l-istess Konvenut gie rilevat *inter alia* illi huwa kien intavola talba quddiem il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fejn qieghed jitlob illi minhabba s-Sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-6 ta' Ottubru 2009 gew vjolati fil-konfront tieghu d-drittijiet tieghu kif protetti fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-drittijiet tal-Bniedem, illi jekk jinstab illi huwa ikun sofra vjolazjoni tad-drittijiet tieghu filwaqt illi safrattant il-propjeta` tieghu tkun lahqet giet mibjugha, tkun saret ingustizzja akbar mieghu u ghaldaqstant talab il-Qorti twaqqaf il-proceduri tas-subbasta fil-konfront tieghu (kopja tar-rikors ta' Charles *sive* Charlie Saliba anness u mmarkat Dokument 'E');

Illi l-esponenti Dr Joseph Zammit Tabona et ipprezentaw risposta ghar-rikors ghat-twaqqif tas-subbasta fejn sostna illi tali proceduri ta' Charles *sive* Charlie Saliba quddiem il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem ma jissospendux l-effetti u jew l-ezigibilita` tat-titolu ezekuttiv favur l-esponenti, u illi fl-ahjar ipotezi ghar-rikorrenti Saliba, *in vista* tal-fatt illi l-istess proceduri quddiem il-Qorti Ewropea huma kontra l-istat Malti u mhux kontra l-esponenti Dr Joseph Zammit Tabona et il-parti fil-kawza mertu tas-sentenza, is-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell illi kkonfermat is-sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili, li hija l-bazi tal-proceduri tas-subbasta, mhijiex sejra tigi mibdula. Fl-ahjar ipotezi ghar-rikorrenti Saliba, l-istat ta' Malta jkun ikkundannat sabiex jaghmel tajjeb lir-rikorrent Saliba, izda Saliba jibqa' debitur tal-esponenti Dr Joseph Zammit Tabona et, u ghaldaqstant it-talba tar-rikorrenti Saliba ghat-twaqqif tal-proceduri tas-subbasta hija infondata fil-fatt u fi dritt u

m'ghandhiex tigi milqugha (kopja tar-risposta annessa u mmarkata Dokument 'F');

Illi b'digriet taghha tal-11 ta' April 2013 fl-atti tas-subbasta immobli nru. 7/13 il-Prim Awla tal-Qorti Civili issospendiet is-subbasta li kienet imhejjija ghat-2 ta' Mejju 2013;

Illi b'digriet taghha moghti fis-6 ta' Awwissu 2013 mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili, rikors nru. 354/2013/JPG fl-ismijiet Dr Joseph Zammit Tabona u martu May Zammit Tabona u b'digriet tat-12 t'Ottubru 2006 il-kawza tkompliet f'isem Raffaella Zammit Tabona u Dr Joseph Zammit Tabona flok May Zammit Tabona li mietet waqt li kienet miexja l-kawza vs Charles *sive* Charlie Saliba, il-Qorti iddekretat, fost affarijiet ohra illi *di piu'* jidher illi l-intimat Charles Saliba intavola proceduri quddiem il-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fuq l-ilment tieghu li s-sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-6 ta' Ottubru 2009 ivvjolat id-drittijiet tieghu kif protetti bl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u ghalhekk dawn il-proceduri jikkostitwixxu **"impediment legittimu"** *ai termini* ta' Artikolu 326(i) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta. Ghaldaqstant il-Qorti tilqa' t-talba tal-intimat Charles Saliba u tordna t-twaqqif tas-subbasta odjerna sakemm jigu terminati finalment il-proceduri quddiem il-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem (kopja tad-digriet anness u mmarkat Dokument 'G');

Illi fit-28 ta' Awwissu 2013, l-esponenti ipprezentaw rikors quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Civili fl-atti tal-bejgh in subbasta nru 2/10 fl-ismijiet Dr Joseph Zammit Tabona et vs Carmelo *sive* Charles Saliba fejn l-esponenti sostna fost affarijiet ohra illi l-Artikolu 326(i) tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta bil-kliem "kif ukoll meta t-twaqqif isir minhabba impendiment legittimu iehor" il-legislatur ma seta' qatt kien qed jirreferi ghall-proceduri quddiem il-Qrati tal-Unjoni Ewropea, u illi l-fatt illi d-debitur, f'dan il-kaz Charles Saliba harrek lill-istat Malti, huwa *res inter alios acta*, in kwantu jirrigwarda r-relazzjonijiet interni bejn il-kontendenti ghax, kwalsiasi sentenza favorevoli ghad-debitur fil-kawza li fetah kontra

l-istat Malti ma huwa sejjer ikollha ebda effett fuq l-ezitu tas-sentenza gia moghtija mill-qrati Maltin kontra tieghu, u ghaldaqstant talbu bir-rispett illi l-istess Qorti joghgobha tirrevoka, *contrario imperio*, d-digriet taghha tas-6 ta' Awwissu 2013 li permezz tieghu waqfet il-proceduri tas-subbasta kontra l-intimat u b'hekk allura tichad it-talba tal-istess intimat u tordna l-prosegwiment tal-proceduri tas-subbasta kif originarjament proposti (kopja tar-rikors anness u mmarkat Dokument 'H');

Illi b'digriet taghha tas-7 ta' Novembru 2013, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-atti tar-rikors nru 829/2013 JPG sabet impediment legittimu *ai termini* tal-Artikolu 326(i) tal-Kap 12, "ghaliex Charles Saliba intavola proceduri quddiem il-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fuq l-ilment tieghu li s-sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-6 ta' Ottubru 2009 ivvjolat id-drittijiet tieghu kif protetti bl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Din hija l-istess sentenza illi l-attur nomine qieghed jissokta jezegwixxi bis-subbasta odjerna." Ghalhekk il-Qorti kkonkludiet illi r-rikorrenti *nomine* ma solva ebda raguni valida ghaliex din il-Qorti ghandha thassar id-digriet taghha tas-6 ta' Awwissu 2013, u ghaldaqstant cahdet it-talba tar-rikorrenti bl-ispejjez (kopja tad-digriet anness u mmarkat Dokument 'I');

Illi bhala effett tad-digriet tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili fuq indikat tas-6 ta' Awwissu 2013, kif ikkonfermat bid-digriet tas-7 ta' Novembru 2013, l-esponenti spicca fis-sitwazzjoni straordinarja illi ma jistax jesegwixxi sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-4 ta' Marzu 2008, ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru 2009, li hija definittiva bejn il-partijiet in kwantu ma hemm l-ebda talba pendenti ghar-ritrattazjoni tal-istess;

Illi b'rizultat ta' dan kollu, l-esponenti qed jigu imcahhda minn rimedju effettiv fi zmien xieraq u ragonevoli minkejja sentenza definittiva favur tieghu. Illi dan l-istat ta' fatt jikkostitwixxi vjolazzjoni tad-drittijiet fondamentali taghhom kif protetti taht l-Artikolu 6 flimkien ma l-Artikolu 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem liema konvenzjoni

tifforma parti mil-ligi domestika ta’ pajjizna *a tenur* tal-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta’ Malta, kif ukoll vjolazzjoni tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta;

Illi l-Qorti tad-Drittijiet tal-Bniedem fi Strasbourg fis-sentenza ***Bottazzi v. Italy*** osservat illi: *“Article 6 § 1 of the Convention imposes on the Contracting States the duty to organise their judicial systems in such a way that their courts can meet the requirements of this provision. It wishes to reaffirm the importance of administering justice without delays which might jeopardise its effectiveness and credibility”;*[1]

Illi skont l-insenjament tal-Qorti tad-Drittijiet tal-Bniedem fi Stasbourg fis-sentenza ***Qufaj Co. Sh.P.K. v. Albania***, “*The Court reiterates that Article 6 § 1 secures to everyone the right to have any claim relating to his civil rights and obligations brought before a court or tribunal; in this way it embodies the “right to a court”, of which the right of access, that is the right to institute proceedings before courts in civil matters, constitutes one aspect.* ***However, that right would be illusory if a Contracting State’s domestic legal system allowed a final, binding judicial decision to remain inoperative to the detriment of one party.*** *It would be inconceivable that Article 6 § 1 should describe in detail procedural guarantees afforded to litigants – proceedings that are fair, public and expeditious – without protecting the implementation of judicial decisions; to construe Article 6 as being concerned exclusively with access to a court and the conduct of proceedings would be likely to lead to situations incompatible with the principle of the rule of law which the Contracting States undertook to respect when they ratified the Convention.* ***Execution of a judgment given by any court must therefore be regarded as an integral part of the “trial” for the purposes of Article 6***”[2] (enfasi tal-esponenti)*;*

[1] App. No. 34884/97, p. 5, para. 22.
[2] App. No. 54268/00, p. 6, para. 38.

Illi *inoltre* l-esponenti jirreferi ghas-sentenza tal-Qorti tad-Drittijiet tal-Bniedem fi Stasbourg, fl-ismijiet ***Gjyli v. Albania*** li tipprovdi s-segwenti: *"The Court reiterates that an unreasonably long delay in enforcement of a final and binding judgment may breach the Convention."* [3] *[…] The Court observes that the ineffectiveness of domestic remedies is being increasingly raised before this Court in cases concerning a failure to enforce or delayed enforcement of final domestic judgments. It has therefore decided of its own motion to examine this issue under Article 13 of the Convention*[4]*;*

Illi f'dan l-isfond issir ukoll referenza ghas-sentenza tal-Qorti tad-Drittijiet tal-Bniedem fi Stasbourg, fl-ismijiet ***Burdov v. Russia (No. 2)***: "*The Court notes that Article 13 gives direct expression to the States' obligation, enshrined in Article 1 of the Convention, to protect human rights first and foremost within their own legal system. It therefore requires that the States provide a domestic remedy to deal with the substance of an "arguable complaint" under the Convention and* ***to grant appropriate relief****"*[5] (enfasi tal-esponenti);

Illi din is-sentenza tkompli hekk: *The scope of the Contracting States' obligations under Article 13 varies depending on the nature of the applicant's complaint; the "effectiveness" of a "remedy" within the meaning of Article 13 does not depend on the certainty of a favourable outcome for the applicant. At the same time,* ***the remedy required by Article 13 must be "effective" in practice as well as in law*** *in the sense either of* ***preventing the alleged violation*** *or* ***its continuation****, or of providing adequate redress for any violation that has already occurred* [6] […] ***in cases concerning non-enforcement of judicial decisions, any domestic means to prevent a violation by ensuring timely enforcement is, in principle, of greatest value****"*[7] (enfasi tal-esponenti);

[3] App. No. 32907/07, p. 8, para. 43.
[4] Ibid. p. 9, para. 49.
[5] App. No. 33509/04, p.24, para. 96.
[6] Ibid. para. 97.
[7] Ibid. para. 98.

Illi fid-dawl tas-suespost, l-esponenti fl-umli fehma taghhom jemmnu li c-cirkostanzi li ppermettew li jigu mcahhda minn rimedju effettiv, *stante* li ma jistawx jesegwixxu s-sentenza definittiva sucitata, jilledu d-drittijiet fundamentali taghhom ghad-dritt ta' proprjeta' hekk kif sanciti fl-Artikolu 1 ta' l-ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u fl-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta;

Illi f'dan il-kuntest, is-sentenza tal-Qorti tad-Drittijiet tal-Bniedem fi Stasbourg tghid hekk, *"The Court reiterates that a "claim" can constitute a "possession" within the meaning of Article 1 of Protokoll No. 1 if it is sufficiently established to be enforceable"*[8]*;*

Illi f'dan ir-rigward, din is-sentenza taghmel referenza ghas-sentenza tal-Qorti tad-Drittijiet tal-Bniedem fi Stasbourg, fl-ismijiet ***Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece***, fejn gie stabbilit li, "*In order to determine whether the applicants had a "possession" for the purposes of Article 1 of Protokoll No. 1 (P1-1), the Court must ascertain whether judgment no. 13910/79 of the Athens Court of First Instance and the arbitration award had given rise to a debt in their favour that was sufficiently established to be enforceable*"[9];

Illi filwaqt illi l-Istat inghata poteri wiesa' sabiex jinterferixxi fil-proprjeta' tac-cittadini, dan l-ezercizzju da parti tal-Istat ghandu jissodisfa t-test ta' bilanc bejn l-interess generali tal-Istat u dak tal-individwu koncernat;

Ghaldaqstant l-esponenti jitlobu bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha:-

1 Tiddikjara illi mill-fatti hawn fuq esposti tirrizulta vjolazzjoni tal-Artikolu 6 flimkien ma' l-Artikolu 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, kif ukoll vjolazzjoni tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, u vjolazzjoni tal-Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, ghal

[8] App. No. 59498/00, p.6, para. 40.
[9] App. No. 13427/87, p.21, para. 59.

dak li jirrigwarda c-cahda ghall-esekuzzjoni tas-sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-4 ta' Marzu 2008, ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru 2009, li hija definittiva in kwantu ma hemm l-ebda talba pendenti ghar-ritrattazzjoni tal-istess, u dan b'effett tad-digriet tal-Prim Awla tal-Qorti Civili tas-6 ta' Awwissu 2013, kif ikkonfermat bid-digriet tal-Prim Awla tal-Qorti Civili tas-7 ta' Novembru 2013;

2. Taghti dawk id-direttivi u rimedji kollha li jidhrilha opportuni sabiex jigu sanciti d-drittijiet fundamentali u kostituzzjonali tal-esponenti kif protetti mill-istess Kostituzzjoni u Konvenzjoni;

Bl-ispejjez kontra l-intimati li minn issa huma ngunti ghas-subizzjoni.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh ghas-seduta tal-25 ta' Novembru 2014.

Rat ir-risposta tal-Avukat Generali datata 24 ta' Novembru 2014 (fol 77) fejn espona: -

1. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-esponent jirribatti li mhux minnu li sehhet vjolazzjoni tal-Artikolu 6 abbinat mal-Artikolu 13 u/jew l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja u/jew tal-Artikoli 37 u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta fil-konfront tar-rikorrenti u dan ghar-ragunijiet segwenti li qed jigu elenkati minghajr pregudizzju ghal xulxin:-

a. Illi minn ezami tar-Rikors Promutur huwa manifest li l-proceduri intavolati mir-rikorrenti huma intizi biex jikkontestaw id-decizjonijiet tal-Onorabbli Qorti Civili, Prim' Awla tas-6 t'Awwissu 2013 u tas-7 ta' Novembru 2013 rispettivament. *Data ma non*

concesso li l-allegazzjonijiet tar-rikorrenti huma fondati, haga li l-esponent qed jikkontesta, xorta wahda ma jsegwix li dan jaghti lok ghan-nuqqas ta' smigh xieraq. Kif tghallimna l-Gurisprudenza nostrana, id-dritt ghas-smigh xieraq jiggarantixxi l-aderenza ma' certi principji procedurali li huma konducenti ghall-amministrazzjoni tajba tal-gustizzja bhal m'huma l-indipendenza u l-imparzjalita` tal-Qorti u tal-gudikant, *audi alteram partem* u smigh u pronuncjament tad-decizjoni fil-pubbliku. Fil-fatt, din l-Onorabbli Qorti fil-mansjoni Kostituzzjonali taghha hija kompetenti biss biex tiddeciedi jekk gewx lezi xi drittijiet fondamentali kif protetti bil-Kostituzzjoni u bil-Konvenzjoni Ewropea u mhux li tirrevedi d-decizjonijiet tal-Qrati l-ohra sabiex tiddeciedi jekk dawn gewx decizi sewwa jew le.[1] Isegwi ghalhekk li l-allegazzjoni tar-rikorrenti li t-talbiet tieghu ma kellhomx jigu michuda permezz tal-imsemmija decizjonijiet ma tistax teradika ksur tad-dritt ghas-smigh xieraq;

b. Illi *inoltre*, l-azzjoni odjena hija infondata fil-fatt u fid-dritt *stante* li mhux minnu li fic-cirkostanzi odjerni, il-Qorti koncernata tat interpretazzjoni skorretta tal-Artikolu 326(1) tal-Kap 12 fl-imsemmija decizjonijiet tas-6 t'Awwissu 2013 u tas-7 ta' Novembru 2013 rispettivament. Fil-fatt, minn qari ta' dawn id-decizjonijiet jirrizulta bl-aktar mod car u inekwivoku li l-Qorti semghet l-ilmenti kollha tar-rikorrenti odjerni u iddecidiet skont il-ligi wara li ezercitat id-diskrezzjoni taghha b'mod ragjonevoli fl-ambitu tal-gustizzja. Il-fatt li t-talbiet tar-rikorrenti ma gewx milqugha ma jikkostitwixxix ksur awtomatiku tad-drittijiet fundamentali taghhom;

2. Illi dejjem minghajr pregudizzju ghas-suespost, lanqas m'hu minnu li gew lezi d-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif protetti bl-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u/jew l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta *da parte* tal-esponenti u dan in kwantu jidher li minn qari tal-imsemmija decizjonijiet li l-Qorti koncernata iddecidiet b'mod ragjonevoli skont id-dettami tal-gustizzja;

3. Illi finalment, *dato ma non concesso* li din l-Onorabbli Qorti jidhrilha li gew lezi xi drittijiet tar-rikorrenti, fic-cirkostanzi odjerni dikjarazzjoni ta' ksur ghandha tkun sufficjenti;

4. Salv eccezzjonijiet ulterjuri; jekk ikun il-kaz.

Ghaldaqstant l-esponent, jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha tichad it-talbiet kollha tar-rikorrenti kif dedotti fir-Rikors Promotur bhala infondati fil-fatt u fid-dritt; bl-ispejjez kontra taghhom.

Rat ir-risposta tad-Direttur Generali (Qrati) u d-Direttur Qrati Civili u Tribunali datata 24 ta’ Novembru 2014 (fol 80) fejn espona: -

1 Illi *in linea* preliminari l-eccipjenti m’humiex il-legittimi kontraditturi u ghalhekk ghandhom jigu liberati mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejjez kontra r-rikorrent;

2 Illi f’dan il-kaz ebda wahda mill-lanjanzi avvanzati mir-rikorrenti ma jwiegbu ghalihom l-eccipjenti, kif ukoll ebda wahda ma tirrisolvi ruhha f’xi nuqqas attribwibbli b’xi mod lill-eccipjenti u ghalhekk anke minn dan il-lat, it-talbiet tar-rikorrent fil-konfront tal-esponenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt;

3 Illi l-esponenti jghamlu riferenza ghas-sentenza fl-ismijiet **George Xuereb vs Registratur tal-Qrati et** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fit-8 ta’ Novembru, 2004 fejn intqal:

‘*Hu ben saput li l-Gudikatura hija organu indipendenti mill-Ezekuttiv u ma taqa` taht l-ebda dipartiment governattiv, u hu f’dan is-sens mela li jekk id-dewmien lamentat mir-rikorrent huwa attribwibli ghall-operat tal-Qorti, allura ir-Registratur tal-Qorti, li hu biss inkarigat mill-amministrazzjoni tal-Qorti u mhux ukoll mill-operat tal-Gudikant, ma jistax hawn hekk ikun legittimu kontradittur.’*

4 Illi l-esponenti ma kellhom ebda kontroll fuq il-proceduri partikolari u l-ezitu tal-istess u s-sitwazzjoni li jinsabu fiha r-rikorrenti zgur li mhux tort tal-esponent. Di fatti l-esponenti lanqas biss kien parti fil-proceduri.

5 Illi l-esponenti jaghmlu wkoll referenza ukoll ghas-sentenza fl-ismijiet **Mark Lombardo et vs Kunsill Lokali Fgura** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fis-7 ta’ Ottubru, 2005 fejn gie ritenut:

‘Kwantu ghall-appellat Registratur, Qrati Civili u Tribunali ma jidhirx li jista’ jkun hemm l-icken dubbju li dan ma hux il-legittimu kontradittur f’din il-kawza. Ir-Registratur ma jirraprezentax lill-Qrati li l-operat taghhom gie attakkat bir-rikors promotorju – anzi, bil-kontra, huwa jiehu l-ordnijiet minghandhom skont il-ligi – u hu ma hux f’posizzjoni li jaghti rimedju effettiv kieku stess din il-Qorti kellha ssib x’ticcensura fuq il-livell kostituzzjonali fl-operat ta’ dawk il-Qrati.’

6. Illi fil-mertu m’hemm ebda ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti la tat il-Kostituzzjoni u lanqas taht il-konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem kif qed jallega ir-rikorrenti;

7. Illi konsegwentement l-eccipjenti ma jista` qatt jigi ordnat jghati xi rimedju kif mitlub mir-rikorrenti;

8. Salvi, jekk ikun il-kaz, eccezzjonijiet ossia risposti ulterjuri.

Ghaldaqstant l-esponenti jitolbu bir-rispett illi dina l-Onorabbli Qorti joghgobha tichad *in toto* t-talbiet tar-rikorrenti bl-spejjez kontra l-stess rikorrenti.

Rat il-verbal tas-seduta mizmuma fil-25 ta' Novembru 2014 fejn meta ssejjah ir-rikors deher Dr. Joseph Shembri u Dr. Mario de Marco ghar-rikorrenti prezenti, Dr Noel Bartolo ghad-Direttur Generali (Qrati) u ghar-Registratur (Qrati Civili Tribuinali), u Dr Roma D' Alessandro ghall-Avukat Generali. Id-difensuri tal-intimati talbu l-kjamat fil-kawza ta' Charles Saliba, li kien il-konvenut fil-proceduri mertu ta' din il-kawza sabiex il-process ikun integru. Ir-rikors gie differit ghat-trattazzjoni tal-ewwel eccezzjoni dwar l-istat tad-Direttur Generali (Qrati) u d-Direttur (Qrati Civili u Tribunal) bhala l-legittimi kontraditturi kif ukoll ghat-talba tal-kjamat fil-kawza. Ir-rikors gie differit ghad-29 ta' Jannar 2015; u l-verbal tas-seduta tad-29 ta' Jannar 2015 fejn meta ssejhet il-kawza deher ir-rikorrent assistit minn Dr Mario de Marco u Dr. Joseph Schembri. Deher Dr. Noel Bartolo ghad-Direttur Generali (Qrati tal-Gustizzja) u Dr. Roma D' Alessandro ghall-Avukat Generali. Id-difensuri tal-partijiet trattaw l-ewwel eccezzjoni ssollevata mill-intimati Direttur Generali (Qrati) u Direttur (Qrati Civili u Tribunali), kif ukoll it-talba ghall-kjamat in kawza ta' Charles Saliba. Il-kawza giet differita ghas-sentenza prelimenari fuq l-ewwel eccezzjoni u ghal digriet dwar it-talba tal-kjamat in kawza ghat-12 ta' Marzu 2015.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi din hija sentenza *in parte* billi jenhtieg li din il-Qorti tiddisponi mill-eccezzjoni preliminari sollevata mill-intimati d-Direttur Generali (Qrati) u d-Direttur Qrati Civili u Tribunali li eccipew li m'humiex il-legittimi kontraditturi f'din il-kawza, u li ghalhekk ghandhom jigu liberati mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejjez kontra r-rikorrent.

Illi permezz tar-rikors promotur, r-rikorrenti qeghdin jitolbu dikjarazzjoni ġudizzjarja u rimedji opportuni billi jghidu li gew leżi d-drittijiet fundamentali taghhom kif garantiti bl-artikolu 6 flimkien mal-artikolu 13 tal-**Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali** [aktar 'il quddiem imsejħa "il-Konvenzjoni"] u tal-**artikolu 39** tal-Kostituzzoni tar-Repubblika ta' Malta, [aktar 'il quddiem imsejha "il-Kostituzzjoni"]. Inoltre in kwantu jsostnu li l-pretensjoni taghhom taqa' fid-definizzjoni ta' possediment ghall-fini tal-ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni, jghidu li qed jigu lezi wkoll d-drittijiet taghhom kif protetti minn dan l-artikolu u mill-**artikolu 37** tal-Kostituzzjoni .

Il-Fatti

L-ilment tar-rikorrenti jikkonsisti fil-qosor li huma gew dikjarati kredituri ta' Charles Saliba b'sentenza fl-ismijiet **Dr Joseph Zammit Tabona et v Charlie sive Charles Saliba"** mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-4 ta' Marzu 2008 liema sentenza giet ikkonfermata b'sentenza tal-Qorti ta' l-Appell

tas-6 ta' Ottubru 2009 u hija ghalhekk definittiva in kwantu ma saret l-ebda ritrattazzjoni taghha. Madanakollu meta istitwew proceduri biex jesegwixxu s-sentenza imsemmija, sabiex jottjenu l-hlas dovut, permezz ta' proceduri ghall-bejgh in subbasta ta' beni tad-debitur Charles Saliba, dan talab li jitwaqqfu l-proceduri a tenur tal-artikolu 326(i) tal-Kodici tal-Organizzazzjoni u tal-Procedura Civili. Ir-raguni li Charles Saliba ddeduca bhala "*impediment legittimu*" kien li pproceda quddiem il-Qorti ta' Strasbourg ghall-allegat vjolazzjoni tad-dritt tieghu ghas-smigh xieraq li sostna li giet leza fil-proceduri civili decizi mill-Qorti tal-Appell fl-4 ta' Marzu 2008. Ghaldaqstant talab li titwaqqaf is-subbasta billi jekk jinstab li huwa sofra vjolazzjoni tad-drittijiet tieghu filwaqt li safrattant il-proprjeta' tieghu tkun giet mibjugha, tkun saret ingustizzja akbar mieghu. Il-Prim'Awla tal-Qorti Civili laqghet it-talba tieghu u kkonfermat din id-decizjoni f'zewg digrieti sussewgenti, kull wiehed fuq rikors tar-rikorrenti odjerni (moghtija rispettivament fis-6 ta' Awwissu 2013 u fis-7 ta' Novembru 2013).

Ir-rikorrenti ghalhekk jilmentaw li qed jigu impeduti milli jesegwixxu s-sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili tal-4 ta' Marzu 2008 kif ikkonfermata mill-Qorti ta' l-Appell fis-6 ta' Ottubru 2009. B'dan qed jigu imcahhda minn rimedju effettiv fi zmien xieraq u ragjonevoli bi ksur tal-artikoli 6 u 13 tal-Konvenzjoni, tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-ewwel artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni u tal-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni.

Legittimu Kontradittur

Id-Direttur Generali (Qrati) u d-Direttur Qrati Civili u Tribunali eccipew in linea preliminari li *m'humiex il-legittimi kontradittturi u ghalhekk ghandhom jigu liberati mill-osservanza tal-gudizzju .*

L-Artikolu 181 B tal-Kap. 12 jipprovdi li l-Gvern, jigifieri l-Istat, ghandu jkun rapprezentat fl-atti u fl-azzjonijiet gudizzjarji mill-kap tad-Dipartiment tal-Gvern li jkun inkarigat fil-materja in kwistjoni. Barra minn hekk, is-subinciz (2) ta' l-istess Artikolu jipprovdi wkoll li l-Avukat Generali jirrapprezenta lill-Gvern f'dawk l-atti w azzjonijiet gudizzjarji li minhabba n-natura tat-talba ma jkunux jistghu jigu diretti kontra dipartimenti l-ohra tal-Gvern. Mela huwa l-Avukat Generali li jirrapprezenta lill-Gvern, in rapprezentanza ta' l-Istat.

Illi fi studju analitiku li sar dwar il-proċedura kostituzzjonali, b'riferenza għall-portata tal-artikolu 181B, inkiteb li "*It is difficult to think of any claim which cannot be directed against a department and it in fact appears that this amendment was inspired by the question of the representation of the Courts, or specifically Judges and Magistrates and those who somehow or other are given the faculty of judging. No other 'prohibition' of this type seems to exist. In any case, the Prime Minister is always a legitimate defendant in actions against the government*"[10].

Illi kif gie ribadit minn din il-Qorti kif diversament presjeduta fil-kaz **Raymond Cassar Torreggiani et v Avukat Generali et (PA(Kost.) -** dec.fit-27 ta' Settembru 2012 :[11]

"Illi l-Qorti tqis li l-kwestjoni ta' min għandu jwieġeb għal xilja ta' ksur ta' jedd fondamentali tintrabat sewwa mal-għamla tal-ksur li jkun u wkoll

[10] J. Mifsud Bonniċi *Constitutional Procedure relative to Fundamental Rights and reedoms* (2004) paġ. 64

[11] Din is-sentenza giet appellata fuq kapi ohra taghha.

mal-għamla ta' rimedju li jista' jingħata. Ilu żmien li l-Qrati tagħna għarfu din ir-realta'

u għalhekk sawru d-distinzjonijiet meħtieġa applikabbli għall-biċċa l-kbira mill-każijiet. Għalhekk, illum il-ġurnata jingħarfu kategoriji differenti ta' persuni li jistgħu jitqiesu bħala leġittimi kuntraditturi f'azzjonijiet kostituzzjonali. Dawn jinqasmu fi tliet kategoriji, jiġifieri :

(a) dawk li jridu jwieġbu direttament jew indirettament għall-għamil li jikser id-dritt fundamentali ta' persuna,

(b) dawk li jridu jagħmlu tajjeb (billi jipprovdu r-rimedju xieraq) għan-nuqqasijiet jew l-għemejjel li bihom ħaddieħor jikser xi jedd fundamentali ta' xi ħadd, u

(ċ) dawk il-partijiet kollha li jkunu f'kawża meta kwestjoni ta' xejra kostituzzjonali jew konvenzjonali tqum waqt is-smigħ ta' xi kawża f'qorti."[12].

"Ma' dawn, u dejjem jekk ikollhom interess fil-kawża, jistgħu jiddaħħlu persuni oħrajn bil-għan li jagħmlu sħiħ il-ġudizzju u jagħmluh rappreżentattiv ta' kull interess involut fil-kwestjoni." Hawnhekk il-Qorti kienet qed tenunzja il-principji ifissra mill-Qorti Kostituzzjonali fil-kaz "**Joseph Abela vs Onor. Prim Ministru"** (Q.K. 7 ta' Dicembru 1990).

Iktar tard fis-sentenza **Abela v On.Prim'Ministru,** il-Qorti kompliet "*…f'dawn il-proceduri ta' natura kostituzzjonali hemm zewg aspetti li*

---

[12] Kost. 7.12.1990 fil-kawża fl-ismijiet **Abela v. Onor. Prim Ministru et** (Kollez. Vol: LXXIV.i.261); u Kost. 6.8.2001 fil-kawża fl-ismijiet **Joseph Mary Vella et v. Kummissarju tal-Pulizija et**

mhux necessarjament ikunu konnessi – ir-responsabbilita` ma tkunx necessarjament konnessa mar-rimedju – cioe` l-att anti-kostituzzjonali jista' jkun kommess minn persuna, waqt li r-rimedju jew il-mizuri rimedjali jigu pretizi minn haddiehor…u ghalhekk, dawk il-persuni li jirraprezentaw dawk il-fonti rimedjali qatt ma jista' jinghad li mhumiex illegittimi kontraditturi – anke meta mhumiex responsabbli bl-ebda mod ghall-misfatt kostituzzjonali u ma ghandhom assolutament ebda possibilita` li jinfluwenzaw b'xi mod dak il-misfatt. "

Kif gie ribadit mill-Qorti Kostituzzjonali fil-kaz **George Xuereb v Registratur tal-Qrati et.**(Q.K. - 8 ta' Novembru 2004)

"*Issa, fil-kaz prezenti, l-ebda dipartiment ta' Gvern ma kien*

involut fil-litigju, u huwa ben saput fid-dritt kostituzzjonali w

konvenzjonali li l-Gudikatura hija ndipendenti mill-Ezekuttiv, u certament ma tistghax titqies bhala dipartiment tal-Gvern. Bla ebda mod ma hu qed jattribwixxi l-allegat dewmien ghal xi operat jew agir min-naha ta' l-amministrazzjoni tal-Qrati, rapprezentata mir-Registratur tal-Qorti."

"Hu ben saput li l-Gudikatura hija organu ndipendenti mill-Ezekuttiv u ma taqa' taht ebda dipartiment governattiv, u hu f'dan is-sens, mela, li jekk id-dewmien lamentat mir-rikorrent huwa attribwibbli ghall-operat tal-Qorti, allura, ir-Registratur tal-Qorti, li hu biss inkarigat mill-amministrazzjoni tal-Qorti u mhux ukoll mill-operat tal-Gudikant, ma jistghax hawnhekk ikun legittimu kontradittur."

Fil-kaz in dizamina r-rikorrenti qed jilmentaw minn lezjoni tad-drittijiet fondamentali taghhom minhabba l-operat tal-Qorti, senjatament il-

Prim'Awla tal-Qorti Civili li waqqfet il-proceduri in subbasta, u konsegwentement, huma gew inibiti milli jesegwixxu s-sentenza finali li ottjenew kontra d-debitur Charles Saliba. F'dan il-kaz, l-intimati Direttur Generali tal-Qrati tal-Gustizzja u d-Direttur tal-Qrati Civili la kienu involuti fil-litigju u lanqas qed jigi impunjat l-agir amministrattiv taghhom. Il-kompitu taghhom huwa wiehed purament amministrattiva li jesegwixxu l-ordnijiet tal-Qorti. Ma kellhom l-ebda poter jew diskrezzjoni li jkomplu bis-subbasta gjaladarba kienet il-Qorti kompetenti li waqqfet dawn il-proceduri. Inoltre jekk din il-Qorti tghaddi biex takkolji t-talbiet tar-rikorrenti, r-rimedju mhuwiex wiehed li jista' jinghata amministrattivament mid-Dipartiment tal-Gvern, imma *semmai* mill-Istat kif rapprezentat mill-Avukat Generali.

Fl-ahhar il-Qorti taghmel riferenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Lucien Stafrace noe v Agent Registatur tal-Qrati et.** (9 ta' Novembru 1988) fejn il-Qorti dahhlet fil-fond fil-mansjonijiet tar-Registratur tal-Qrati kif ukoll fl-ufficcju ta' Imhallef u ordnat il-liberazzjoni mill-osservanza tal-gudizzju tal-Agent Registratur tal-Qrati kif ukoll tal-On. Ministru tal-Gustizzja u tal-Intern f'kawza li kienet tikkoncerna lanjanza dwar dewmien irragjonevoli fi proceduri gudizzjarji. Din il-Qorti tikkondividi u taghmel taghha l-hsieb u konkluzjonijiet raggunti f'din is-sentenza.

Ghalhekk din l-eccezzjoni sollevata mid-Direttur Generali (Qrati) u d-Direttur Qrati Civili u Tribunali qed tigi milqugha u qed jigu liberati mill-osservanza tal-gudizzju, bl-ispejjes kontra ir-rikorrenti.

III. <u>KONKLUZJONI.</u>

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeċiedi**, billi **tilqa'** l-eċċezzjoni preliminari sollevata mid-Direttur Ġenerali (Qrati) u d-Direttur Qrati Ċivili u Tribunali u tilliberahom mill-osservanza tal-ġudizzju, bl-ispejjeż kontra ir-rikorrenti.

Tordna l-prosegwiment tal-kawża.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------